

Kamarás István:

**A „Keresztények”
(akik általában „Dunaföldvári szekta” és „Holic-csoport” néven
ismeretesek)¹ = Kamarás István: Kis magyar religiográfia. Pécs,
2003. Pro Pannonia Kiadó 273-300. old.**

Új típusú vallási válaszok a „szokásos válságra”

Ha valóban veszélyeztetett minden társadalmi valóság, mert állandóan összeomlással fenyegetett konstrukció², akkor itt és most sem történik semmi különös, csak a szokásos: válság van. Hiába nő – képtelen mértékben – az információk mennyisége, ha az emberek egyre nehezebben döntenek alapvető kérdésekben, elsősorban azért, mert nem rendelkeznek átfogó világ-ismerettel, azaz világ-képpel, átfogó világmagyarázattal (ami az eddigi vallások alapvető funkciója volt), vagyis nem egészségesek. Ma még (és bizonyos értelemben ma már) a válságra adott válaszok között — a szekularizációs elméletek³ alkotói és foglyai számára meglepetést és zavart okozva — igen komoly helyet foglalnak el a vallásos válaszok.⁴ A mi világunkban (vagyis az európai-amerikai kulturában) a vallásosság alakulását illetően nem az elvallástalanodás, közömbösödés vagy az ateizmus erősödése jellemző, hanem az új vallási jelenségek tárhódítása a hagyományos, intézményes, egyházas zsidó és keresztény vallásosság rovására. A modernizáció tehát nem szorította ki a vallást.⁵ hiszen a nagyon modern vagy gyorsan modernizálódó társadalmak között is vannak — legalább is bizonyos mutatók alapján — kifejezetten vallásosnak minősíthetők⁶.

Néhol a vallási fundamentalizmus erősödött föl, és kínált (és adott) identitást azoknak, akiket a sok újdonság elbizonytalanított, gyakoribb tendencia azonban a központosított egyházi intézmény elfogadottságának csökkenése, a sokféle új vallási jelenség (mozgalom, szervezuet és intézmény) keletkezése. Ezek között található a nagy keresztény egyházakon belüli vallási kisközösségek, a neoprotestáns szekták és az azokból keletkező új egyházak, a) nem európai eredetű vagy szinkretista jellegű mozgalmak, a különböző kvázi-vallás jellegű New-Age jelenségek.⁷ Ezek között található a világot elutasító (prófétikus, millenarista, militarista, a csupán csak a kevés igazak üdvözülését hirdető), a világból kivonuló, a bensőséges közösségben a megéteriés örömét hirdető hagyományos (rég-új) szekták és különböző vallásokból ötvözödő új vallási mozgalmak.

Úgy tűnik, hogy a különböző új vallási jelenségeknek potenciális tagsága Nyugat-Európában apadóban van, s az ismertebb mozgalmak ezres nagyságrendű tagságából már csak százak maradtak. Ugyanakkor a volt szocialista országokban vallásilag és szellemileg

¹ Készült a Szegedi Egyetem Vallástudományi Tanszéke megbízásából. lektorálta Török Péter és Szalai András

² BERGER, Peter: *Reedeming Laughter*. Berlin – New York, Walter de Gruyter, 1997. 65. p.

³ Amelyek *Molnár Attila* szerint a vallásszociológusok között sokkal kevésbé egyértelműek, mint a többi társadalomtudós és értelmiségi körében. MOLNÁR Attila Károly: *Új vallási jelenségek. = Szekták, új vallási jelenségek.* (Szerk.: Lugosi Ágnes és Gyöző) Bp. Pannonica, 1998. @@@

⁴ KAMARÁS István: *Homo religiosus az ezredfordulón. = A századvég szellemi körképe.* Pécs, Jelenkor K., 1995. 209—216. p.

⁵ TOMKA Miklós: *A vallásszociológia új útjai.* = *Replika*, 1996. 165—167. p.

⁶ Például USA, Kanada, Korea, Thaiföld.

⁷ TOMKA i.m. 165. p.

kiéhezett emberek milliói kerültek a berlini fal leomlásakor keletkezett ideológiai vákuumba, főleg akkor, amikor elmúltak a felszabadulás mézeshetei, és a gazdasági depresszió, a növekvő munkanélküliség következtében sokan váltak még szegényebbekké, sokan kevésbé érezték magukat biztonságban és szabadnak, miként annak előtte. A volt szocialista országokban megjelenő szekták és mozgalmak ugyanazok és mégsem ugyanazok, hiszen legtöbbször már az első és többedik generációs mozgalmak jellemzőinek keveréke. Az ÚVM-akba belépő kelet-európaiak jelentős része éppen azt várja a nyugati kapitalizmustól (fogyasztás és anyagi javakban bővelkedés), ami elől a nyugati tagok zöme menekült.⁸

1989-90-ben Magyarországon is sok minden feltárult abból — akár az utca embere előtt is —, ami addig a vallási világból még a szakemberek számára is részben rejtve maradt. Előjöttek a „föld alól” vagy az ismeretlenség homályából és megszólíthatóvá váltak a hagyományos egyházak féllegális mozgalmi. Nagyobb nyilvánosságot kaptak a Magyarországon addig is legálisan működő, de csak nagyon kevesek számára ismert kisebb egyházak, mozgalmak és csoportok. Az utca embere számára is érzékelhetővé váltak az egzotikus öltözékű krisnások, az elegáns öltözetű mormon hittérítők, az utcákon és tereken prédikáló, zenélő, pantomimet előadó vallási csoportok, a művelődési házakban és stadionokban programot hirdető guruk, a dianetikai és nyelvtanfolyamokat hirdető szcientológusok, a látványos fesztiválokat rendező krisnások. Megjelennek a tömegkommunikációban is: akár mint egzotikumok (a boszorkányoktól a krisnásokig), akár mint közellenségek, akár mint jóteknokodó, akár mint „destruktív” — ahogy őket általában nevezték — szekták, kultuszok. Megjelentek a parlamentben is, ÚVM-ekhez tartozó képviselők személyében is, határozatok tárgyaként is. Legendák keringenek róluk, amelyek egy része igaznak bizonyul, akár még rendőrségi ügyek formájában⁹ is.

Szekta-szekálás és szekta-kutatás

Az úgynevezett „Dunaföldvári szektát” (Dunaföldvári keresztények, Holic-csoport néven is nevezik őket) legveszedelmesebb hazai szekták között emlegetik a kilencvenes évek eleje óta. Németh Géának a Magyar Művelődési és Közoktatási Minisztérium támogatásával 1996-ban megjelent *Destruktív kultuszok* című könyve. (Németh, 1996: 37-4), melynek *A Holic-csoport azaz „dunaföldvári őskeresztények”* című fejezetében a csoport legfőbb jellemzői között a következők szerepelnek: „tudatosan megszállják a történelmi egyházak, illetve a szabadegyházak konferenciáit ’álruhában’”, „megtévesztő önmegjelölés (keresztények vagyunk)”, „kevés alvás, egészségtelen, gyenge táplálkozás, viszonylag kevesen dolgoznak folyamatos munkahelyen”, „az egyetemi hallgatókkal otthagyták a főiskolákat”¹⁰, „Jézus követése érdekében szakítani kell a biológiai családdal (a hitetlen szülő a Sátán eszköze)”, „egyedül ők az igazi keresztények, minden más vallás téves”, „más keresztény közösségekkel szemben gyűlöletkeltés”, „a kemény maghoz tartozó nagykorú fiatalét minden vagyontárgya átadására kötelezik”, „a megtért fiatalokkal bér nélkül nyugati autók tömegét javították”.¹¹ Szalai András könyvének (Szalai, 1998:87-89) *A „keresztények” kommunái* című fejezetében a fentiekén kívül még az is olvasható, hogy „szerintük „a külvilág a sátáné”, „a világ vége küszöbön áll”, hogy aki Jézushoz „hasonló

⁸ BARKER, Eileen: But Who’s going to win? National and minority Religions in post-communist Society. = New Religions Phenomena in Central and Eastern Europe. (Eds. I. Borowik - G. Babiński). Kraków, Zakład Wydawniczy Nomos, 1997. 33—62. p.

⁹ Nagyon ritkán; elsősorban a sátánisták miatt.

¹⁰ Három, az Országgyűléshez nyílt levelet intéző szülő szerint a szakközépiskolát is. u.o.: 43-44. p.

¹¹ u.o.: 37-38. p.

engedelmességben él, a személye tökéletesedése révén megérdemelten üdvözl. Jézusnak nem kellett volna meghalni, kínhalála a korabeli rómaiak és zsidók bűne volt”, „úgy tartják, hogy csak ők üdvözülnek”, „a Biblia tanulmányozás során mindig muszáj teljes véleményegységere jutniuk, az eltérő véleményhez ragaszkodás bűn”, „aki nincs velünk Krisztus ellen van”, „a házasodni akarókat kizárják”, „az engedetlenségért kizárás jár, ami a kárhoyattal egyenlő”. (Szalai, 1999:87-89) A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat munkatársai által ugyancsak 1998-ban megjelentetett *Szekták, új vallási jelenségek* című könyvben (amely egyébként a témakört leginkább tárgyilagosan feldolgozó kiadvány) *A Holic-csoport* című fejezete a közösség egyik külföldi tagjának szülei által elkészült ismertetője alapján készült. A fentiekén kívül ebben még a következők olvashatók róluk: „Istenképük a jehovistákéhoz hasonló: elveti a kegyelem, az isteni irgalom, valamint megváltás tanát”, „félelem és szigor irányítja a kommunákat”, „a karitatív cselekedeteknek ugyanezért nincs értelmük, mint egyes polgári foglalkozásoknak, mert Isten akarata ellen munkál”. „kiválasztottság és elit-tudat”, „tilos minden luxuscikk és ajzószer, alkohol, cigaretta, kávé, édesség. A szexualitás teljességgel megengedhetetlen, a gyermeknemzés a végső időben helytelen”, „megkérdőjelezi az újonc keresztény hitét”, „a beszélgetések a büntudat és a félelem felébresztését, a pszichikai kontrol kiteljesedését célozzák”, a „a csoport tagjaik szerint a kisebb rossz az öngyilkosságot választani, mint a csoportból való kilépésre vetemedni”. (Szekták, 1998: 194-201)¹²

Ha ilyesmi olvasható a „szakirodalomban”, akkor igazán nem lehet csodálkozni azon, hogy a bulvár-sajtó ilyen szalagcímekekkel tudósít: „Gyermekek a szülők ellen. Brutális agy mosás a Biblia nevében. Nincsen szeretet, hirdeti a Vértes-hegységben is működő szekta. Szétszakadt családok, szüleink ellen forduló gyerekek a nyomában. A tagok nem alhatnak, alig ehetnek.”¹³ A TV-2 2000. március 5-i *Napló* című műsorában¹⁴ pedig, ez hangzik el: „agy mosás a sötét rengetegben”, „a szülőket megtagadják, és azt, aki ki akar lépni, a pokolra kerülés rémével ijesztgetik”, „azt sulykolják, hogy a szülő a sátán küldötte” „azt tanítják, hogy aki megházasodik, a pokolra kerül”, „a tagoknak birkózniuk kell egymással, fiúknak a lányokkal is, hogy legyőzzék a testi vágyat, a szerelem ugyanis tiltott”, „beszélgetést lehetlenség kezdeményezni velük, teljesen befelé fordultak”.¹⁵

Ha még ehhez azt is hozzávesszük, hogy a magyarországi „szektákkal” kapcsolatos rendőrségi megkeresések célpontja egy időben elsősorban éppen ez a vallási közösség volt, akkor mindezek alapján valóban egy destruktív szekta képe körvonalazódik. Mindez azonban erősen szubjektív vélemények, előítéletes hiedelmek, legendák alapján, ugyanis tények, dokumentumok, megalapozott és kontrollált vélemények erről a vallási csoportról alig-alig láttak napvilágot. Ennek egyik oka az, hogy ez a vallási csoport egészen 2000. tavaszáig – missziós munkájuktól eltekintve – elzárkózott a külvilág elől.¹⁶ 2000. áprilisában ők kerestek meg engem, mint új vallási mozgalmakkal is foglalkozó vallásszociológust, s felajánlották, hogy — amennyiben érdekel engem — bármit elmondanak magukról. Ezután több mint 50 órát töltöttem körükben: beszélgettem jelenlegi és volt tagjaikkal¹⁷, a tagok szüleivel¹⁸, részt

¹² u.o.: 194-201. p.

¹³ Mai nap. 2000. febr. 27.

¹⁴ Bartal Csaba riporter, műsorkészítő, Svábi András műsorvezető.

¹⁵ A gyülekezet keresetet adott be a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz a TV-2 *Napló* című műsorát helyreigazításra kötelezendő.

¹⁶ Az ellenük irányuló 92-93-as sajtókampány idején ugyan többször próbálkoztak a nyilvánosság elé lépni, interjúkat is adtak újságoknak és a televíziónak, de úgy tapasztalták m hogy többször kiforgatják szavaikat, ezért visszahúzódtak.

¹⁷ Egy részükkel levelezésen keresztül érintkeztem.

vettem olyan hétvégi összejövetelükön, amelyen a mozgalom határon túli tagjaik is jelen voltak. 15 taggal személyesen beszélgettem, 36 taggal (magyarországi tagságuk mintegy 60 százalékával) pedig egy körülbelül másfél órát igénybe vevő kérdőívet tölttettem ki. A 2000. tavaszától meginduló internetes honlapjukon olvashatókon kívül — kérdéseimre válaszolva — sok mindent írásba foglaltak „tanításukból”, így akaratlanul is szerepet játszottam „írásbeliségük” kialakulásában, történetük tizedik évében.

Nem könnyű egy olyan vallási közösségről hitelesen tudósítani, 1) amely még alig-alig intézményesült, ma még a szerveződés mozgalom szakaszában van, akik állandóan hangoztatják, hogy semmiképpen sem áll szándékukban intézményesülni. 2) amelynek nincsenek hivatalos vezetői, szóvivői, 3) amelynek a legutóbbi időkig nem volt írásbeliségük,⁴⁾ amelynek még neve sincsen. Önmagukat *keresztényeknek*, *keresztény közösségeknek*, *keresztény gyülekezeteknek*, *keresztény egyháznak* tartják, az 200. tavaszától internetes honlapjukon¹⁹⁾ mint *Keresztények* szerepelnek.

Ez a vallási közösség szociológiai értelemben hagyományos keresztény szekta²⁰⁾, amely — küzdve az intézményesülés ellen — kisközösségek laza halmazaként egyelőre mozgalmi formában működik. Tanítása és szokásrendje még alakulóban van. Amit akár csak egy-két éve mondtak, csináltak, mára már megváltozhatott.

Bécsről Dunaföldvárig

Egyik jellegzetes sajátossága ennek vallási közösségnek éppen az, hogy eléggé ritkán esik szó körükben történetükről, a kezdetekről, az alapítókról. A másik jellegzetesség, hogy a valódi történeteket mellékesnek, esetlegesnek érzik az isteni kegyelem munkálkodása és a jézusi hívás mellett.

Az ezzel a vallási közösséggel foglalkozó „szekta–szakirodalom” *Gottfried Holicot* tekintik alapítónak (és német nyelvterületen gyakran Holic-Gruppe elnevezéssel szerepelnek). A bécsi születésű 23 éves Holic germanisztikát és történelmet tanul, amikor — a legenda szerint egy parkbéli sakkozás közben (Szalai, 1999:87) — hallani vélte Jézus szavát, s ettől kezdve életét Istennek szentelte. 1968-ban beiratkozott a katolikus teológiára, de nem fejezte be tanulmányait, mert konfliktusba került az egyházzal, és „militáns küldetéstudata” (Szechták, 1998:192) miatt a pünkösdi evangéliumi gyülekezetből is kitiltották, ezért 1978-ban két volt teológus hallgatóval saját közösséget alapított. A bécsi Eisvogelstrasse 4. sz. alatti bérelt lakásban kezdte életét a közösség (amely — egyesek szerint — az utcáról Jégmadaraknak nevezi magát). (Szechták, 1998:192)

Maga a közösség a következőképpen tudja közösségük alakulását: „Alapítónk és vezetőnk egyedül Jézus Krisztus. A történelem folyamán Jézus mindig hívta az embereket követésére. Mi nem vagyunk sem az első, sem az utolsó keresztények. Mivel Isten az embereket állandóan hívja, így nem kell különlegesnek tekintenünk, hogy a huszadik század nyolcvanas éveinek elején néhány keresztény Bécsben egymásra talált. Ezek között voltak Josef Aufreiter, Gottfried Holic és Gottfried Preis. Egyiküknek sem állt szándékában valami különálló "csoportot" alapítani. Ez az emberi gőg műve lett volna, mert Isten akarata az, hogy minden hívő egységben legyen. A keresztények keresik az egységet más keresztényekkel, s

---

¹⁸ Egy részükkel levelezésen keresztül érintkeztem.

¹⁹ <http://cedrus.what.cc>; <http://www.hudir.hu> és <http://www.eol.hu>

²⁰ Én magam mindig ebben az értelemben használom ezt a kifejezést, a szót, ha másoktól (az utca emberétől, vagy a szektákkal szemben előítéletes és ellenséges személyektől) veszem át, idézőjelbe teszem.

nem a gyülekezettől való elkülönülésre törekszenek. Így kezdetben mi is reméltük, hogy találunk magunknak gyülekezetet. De mindig csak egyes keresztényeket találtunk. Mindegyik felekezet, amelyikkel csak találkoztunk – akár kicsi, akár nagy – a saját hagyományát Jézus és az apostolok tanítása fölé emelte. Bibliailag megalapozott kritikánkat visszautasították. Így aztán néhány év múlva tudomásul kellett vennünk, hogy környékünkön nincsen igazi hívő gyülekezetek, hogy Isten akarata szerint mi magunk voltunk azok, amit máshol hiába kerestünk, vagyis Isten gyülekezete. Bécsben tehát nem valamiféle vallási csoport, hanem keresztények lakóközössége alakult, még hozzá azért, mert több testvér nem Bécsben lakott, a többiek pedig a város különböző helyein szétszórva éltek, s szükségük volt olyan helyre, zavartalanul együtt léehettek.”

Holic furcsa szokásairól, öltözetéről²¹ már akkoriban legendák keringenek. A közösség megalapítása után állítólag már csak azért folytatja teológia tanulmányait, hogy eredményesebben érvelhessen az hagyományos egyházakkal szemben. A csoport akkor tesz szert nagyobb publicitásra, amikor 1982-ben az egyik (egyébként 22 éves) szekta-tagot szülei erőszakkal kiemelik a közösségből, hogy „visszaprogramozásnak” vessék alá. Az esetet per követi, amelyet a lány (és a közösség) nyeri meg. Ezután valamelyest növekedni kezd létszámuk, főleg Linz és Graz környékén. 1988-ban Lipcsében az egyházak napján ők is bemutatkoznak. Nyugaton úgyszólván csak a német nyelvterületen terjeszkednek, de vannak kisebb (10-25 fős) közösségeik, Lengyelországban, Csehországban, Szlovákiában, Litvániában, Lettországon, Romániában is. „A volt keleti blokk különböző országaiban való terjeszkedésről annyit, hogy sok minden nem a mi tervezésünk eredménye volt, hanem Isten összevezetett minket ezekből az országokból származó emberekkel.”, magyarázzák.

A magyarországi közösség alapító tagjai közül néhányan a Holic-csoport magyar származású osztrák tagjaival ismerkedtek meg Ausztriában. Ők aztán 1989 tavaszán rokonlátogatóba Budapestre jöttek, és az alkalmat missziós célra is felhasználták. A néhány fős magyarországi csoport tagjai Billy Graham budapesti, Népstadion-beli evangelizációján szólítanak meg fiatalokat, akik közül néhányan csatlakoznak hozzájuk. A budapesti közösség után hamarosan Győrben, Szegeden, majd Dunaföldváron alakulnak közösségek. Ezek még nem voltak igazi lakóközösségek, mivel többségük otthon lakott, s maga a lakás elsősorban találkozóhelyül szolgált.

A dunaföldvári volt szovjet laktanyában autókat javító, és az Alsóbölcse utca 37-ben együtt lakó vallási csoportban a helybeliek jelentős része „a nagy fene demokráciában elszemtelenedő szekták” egyikét látta. Bár 1992-ben ötven-száz magyarországi testvérről számolnak, akkor még a dunaföldvári az egyetlen lakóközösségük. Az autójavításban a helybeliek tisztességtelen üzletet és kényszermunkát szimatoltak, a „kommunát” illetően pedig még rosszabbakra gondoltak. Az is elterjedt, róluk, gazdag szülők gyerekei, akik jól vasalt öltöny helyett vallási köntöst öltenek. „A hírek majdnem igaznak bizonyultak, csak nem szektában élnek, legfeljebb gyülekezetben, gazdagnak gazdagok, a hitükben mindenképpen, földi gazdagságnak viszont semmiféle jelét nem láttuk, olyan szóösszetételt, hogy őskeresztény nem ismernek”, írja a Tolna megyei Népújság munkatársa 1992-ben. (KRZ, 1992:13) Hiába jelennek meg a megyei napilapban hasonló, tisztességesen tudósító, legendaoszlató riportok, hiába derül ki a riportokból, hogy régi, lestrapált autókat a saját

---

²¹ A Budapesti Ismeretterkjesztő Társulat keretében működő CLARITAS Dokumentációs és Információs Központhoz az egyik tag szülei által eljuttatott német nyelvű információs anyag szerint: „mezitláb kár, nejlonzacskókkal tömött hátizsákot, jkellegzetes, már-már mitikus felszerlést (fóliába csomagolt Bibliákat, műanyag poharakat, gombagyűjtőzsákot) hord magánál.

használatukra javítgatják²², hogy valamennyien dolgoznak (saját javítóműhelyükben vagy másutt) vagy felsőfokon tanulnak, hogy együtt olvassák a Bibliát, sokat sétálnak és beszélgetnek egymással, hogy nem akarnak kivonulni a világból, s készen állnak mindenkivel beszélgetni, hogy Krisztus követőiként „teljesen odaszánt étellel” azt a szeretetet próbálják megvalósítani, ami az 1Ján3,13-18-ban olvasható (Hangyál, 1992:5), a dunaföldvári közösségre ráragad a „destruktív szekta” bélyege. „Láthatóan más dimenzióban élnek”, fogalmaz találóan az egyik riporter, majd így folytatja: „Egy biztos, különleges emberek. Ez nem minősítés, inkább ténymegállapítás. Hisznek valamiben, magukban és egymásban. A világot másnak látják, mint korábban. Gyaníthatóan akkor teszünk velük jót, ha nem teszünk velük semmit: elfogadjuk őket egyszerűen másoknak, mint a többség.” (Hangyál, 1992:5)

Bizonyos fokig természetes és érthető, hogy ennek a kétségkívül nem szokványos vallási csoportnak az elfogadása a „kárvallott” szülőknek esik legnehezebben. Három szülő 1992 nyarán — miután azt tapasztalták, hogy „némely pszichiáterek hamis liberalizmusból, a rendőrök pedig tudatlanságból nem nyújtanak védelmet” — nyílt levélben az Országgyűléshez fordult segítségért. „Az utóbbi időben Magyarországon működésbe lépett távol-keleti, nyugati központú agresszív szekták tevékenysége ellen” tiltakoznak, amelyek „Gyermekeinket fondorlatos módon hálójukba vonták, majd arra készítették őket, hogy a családdal, szüleikkel kapcsolatukat megszakítsák, ugyanakkor ráveszik őket, hogy tanulmányaikat megszakítsák, s mint munkanélküliek a szekta műhelyében ingyen dolgozzanak” (Németh, 1996:43-44) A rendőrség — a kiskorúak hazatérte után — egyetlen esetben sem indított eljárást a vallási közösség ellen. A paksi ügyészségen folytatott ténymegállapító vizsgálat megalapozottságát kifogásoló beadványra a 1994. január 6-án válaszolt a legfelsőbb ügyész helyettese. A végzés szerint egyetlen bűncselekmény alapos gyanújára utaló adat sem merült föl, sem kiskorú veszélyeztetése, sem züllött életmód, sem bűncselekmény elkövetésére való rábírás, sem személyi szabadság megsértése nem állt fenn.

A közösség ezután olyan természetközeli helyet keresett, ahol könnyen kirándulhattak, és a hétfégi találkozóikat is nyugodt körülmények között tölthették el, amely a másutt élő testvéreiknek is könnyen megközelíthető. Ezt az Oroszlány melletti Kis-bükk pusztán találták meg. Ide kerül az autójavító-műhely is. Az ügyészi végzés azt is megállapítja, hogy az Oroszlányi Szénbányák Vállalattól öt gyülekezeti tag nevére vásárolt ingatlanon „megfelelő műszaki vezetés mellett a közösség saját tagjai kivitelezésében folyik az építkezés, amelyen a tagok szívességből dolgoznak”.

Arra a kérdésre, hogy eddigi történetükben volt-e lényeges fordulat, konfliktus vagy válság, határozottan nemmel válaszolnak. Az egyetlen változás, amit észlelnek az, hogy együttléteik légköre egyre bensőségebb.

Hitelveik és hitgyakorlatuk

Ami az alapelveket illeti, honlapjukon ezzel kezdődik a vallási közösség bemutatkozása²³: „Mi jogi értelemben nem alkotunk közösséget, és nem is szeretnénk bármilyen szervezetté válni: vezetőket választani, saját dogmarendszert kiépíteni, nevet adni. Egyszerűen a hétköznapijainkban szeretnénk megélni mindazt, amit olvasunk, és amire példát látunk az Újszövetségben és a korai egyháztörténelemben. Bibliái értelemben tartjuk

---

²² Nyugaton veszik őket, mindegyikről papírjuk van, s feljavitva arra használják őket, hogy testvéreikkel tarthassák a kapcsolatot.

²³ Tanításukat bemutatva a továbbiakban elsősorban olyan kéziratosszövegekre támaszkodom, amelyek többsége 2000-ben született, és Web-oldalukon is szerepel.

magunkat közösségnek. Nem szeretnénk, ha szellemi tartalom nélküli, megszokássá merevedett külső formák. vagy bármilyen helytelen függés tartana minket össze, hanem belső meggyőződésből fakadó odaadás. Fontosnak látjuk a személyes szabadságot minden döntésben, és az egyéni képességek kibontakoztatásában. Különböző személyiségként így tudjuk egymást kiegészíteni és megérteni (Mt 18,15-18, 2Kor 6,14-17, 2Tim 2,22., Jel 2,14-16.) Lényeges, hogy mindenki őszinte örömmel és aktívan vegyen részt a közösség alakításában legjobb tudása szerint.”

Úgy tartják, hogy az Istennek való engedelmség lehetővé teszi az ember céljának betöltését és az igazi szabadság megélését. A szeretet számukra elsősorban nem érzés, hanem a legjobb akarása és adása a másoknak. Mindenkiel készek megosztani életüket, aki Istenhez méltón akar élni. Gyülekezetük olyanok közössége, akik elfogadták Isten hívását a szent életre, ezért — az 1Kor 5,9-13-ra és az ApCsel 5,13-ra hivatkozva — nem lehet tagja, aki hitetlen, aki képmutató, aki Isten szentségét tetteikkel tagadja.

Leszögezik, hogy nincsenek új kinyilatkoztatásaik, nem gondolják, hogy különleges, csak nekik szóló küldetésük lenne, nem akarnak semmit sem hozzá tenni a Bibliához. Nem tartják magukat az igazság letéteményeseinek, a Biblia igazságait igyekeznek követni, amiket rajtuk kívül mások is felismerhetnek, akik a Bibliát nyitott szívvel olvassák. Úgy vélik, hogy az igazság nem csoporthoz között titkos tan, de akik elfogadják az igazságot, azok egységben, közösségben szeretnének egymással lenni. Nem tartják magukat különlegesnek, elitnek.

Elutasítva minden formalizmust a keresztséget sem tartják az üdvösség feltételének. Nem tagadják a sátán létezését, de a világban lévő rosszat alapvetően az ember engedelmessége következményének tulajdonítják. Az üdvösség szerintük egyedül az Istennel való kapcsolattól, a hittől függ, a hitből pedig szívből jövő, önzetlen cselekedetek fakadnak. Arra hivatkozva, hogy senki sem tudhatja, hogy Krisztus mikor jön vissza, nem hirdetik a végidő közelségét.

Kit tartanak kereszténynek a *Keresztények*? A kereszténység két alapkritériumának a helyes tanítást, és az Isten szerinti életet tartják. Hogy egy vallás vagy vallási csoport keresztény-e, azt annak alapján lehet eldönteni, hogy a tanítás és az életmód biblikus-e vagy sem. Azt, hogy az egyes tagok keresztények-e, úgy vélik, nehezebb megítélni. Ennek az az oka, hogy a hit kérdéseit illetően a szoros egységre való törekvés hiánya miatt a legtöbb, magát kereszténynek tartó vallásban, felekezetben, egyházban, vallási csoportban igen eltérő gyakorlatok alakulnak ki. Szerintük manapság a magukat kereszténynek valló emberek kisebb-nagyobb közösségei olyan vallásos életre adnak lehetőséget, amelyben nem kell Istennek szentelt életet élni. Ez nem jelenti azt, mondják, hogy egy hamis tanítást képviselő felekezetben ne válhatna valaki egyénileg kereszténnyé. Hitének növekedésével azonban szembesülni fog a téves tanítással, amit el kell utasítania, hogy fenn tarthassa Istennel a kapcsolatot.

Lehet valakinek sok értékes tulajdonsága, lehet segítőkész, lehet jóindulatú, ám ez még nem teszi őt kereszténnyé. A sok jó tulajdonság bizonyos szinten hasznára lehet embertársainknak, de az ember csak kereszténnyé válása után tudja jó tulajdonságait teljesen Isten szolgálatába állítani. Így aztán Jézus követése azzal is együtt jár, hogy készen kell lennünk arra, hogy családjunk és környezetünk ellenzése ellenére kitartanunk hitünk mellett. A jó cselekedetek leginkább a testvéri szeretetben nyilvánulnak meg.

Fontosnak tartják hangsúlyozni, hogy Jézus nem csak élet megjavulását, hanem az engedelmséget is alapvetően fontosnak tartja. Ő teljesen „odaszentelte” az életét azokért, akiknek segítségére volt szükségük, és az őt követni akarókat is erre hívja. Ezért úgy vélik, helytelen az a felfogás, miszerint Jézus halálába és feltámadásába vetett hit önmagában elegendő lenne az üdvösséghez, de szerintük az a másik véglet sem fogadható el, mely szerint Isten előtt jó cselekedeteinkkel magunk (vagy mások) számára érdemeket szerezhethetnénk

Kikkel vannak egységben a Keresztények? Azokkal, felelik, akik a kinyilatkoztatásnak csak egy részét fogadják el, nem jöhet létre valódi egység. Azok az emberek, akik igenlik az Atyával való legteljesebb egységet, alkalmassá válnak arra, hogy egymással is egységre jussanak. A keresztények egysége megmutatkozik életkérdésekben, lelkiületben és a tanításban. Olyan lényes lényeges kérdésekben, mint Jézus megváltói műve, eleve elrendelés, pápai primátus, tévedhetetlenség, szentek közbenjárása Isten Szelleme (vagyis a Szentlélek) szerintük nem vezetheti különböző meglátásra a nyitott szívű, igazságszerető embereket. Hangoztatják, hogy a szentek közösségébe (és az övék ilyen) nem csak a gonoszok, hanem azok sem kerülhetnek be, akik nem akarják istent teljes életükkel szolgálni. Másképpen: közösségük csak azok előtt nyitja meg kapuit, akik Istenhez tartoznak, és ezt nem csak mondják, hanem teszik is. Hiába szeretnének minden emberrel közösségben lenni, a legtöbb ember nem fogadja el Isten meghívását.

Arra a vádra, hogy nem imádkoznak és énekelnek együtt más keresztényekkel, azt válaszolják, hogy az ember szabadságához, lelkiismeretéhez tartozik annak eldöntése, hogy kivel és mivel ért egyet, kivel vállal közösséget. Az Újszövetség tanítása alapján sem hitetlenekkel, sem névleges keresztényekkel, sem tévtanokat vallókkal nem tudnak közösséget vállalni. Egyetértenek a katolikus egyháznak ama XX. század közepéig vallott felfogásával, mely szerint a más tanítást képviselőkkel nem lehet közösséget vállalni²⁴ és őket eretneknek kell tartani. A hitlenektől való távolságtartásuk helyessége mellett azzal érvelnek, hogy a jog sem csak azokat ítéli el, akik elkövetik a bűncselekményt, hanem azokat is, akiknek „csak” tudomásuk van róla. Mindez nem jelenti a hitlenektől való radikális (amivel többen vádolják őket) elzárkózást, csupán annyit, hogy gyülekezetük hívők, szentek és a Biblia alapján állók közössége, munkahelyükön, lakóhelyükön és családjukban azonban sok hitlen emberrel van kapcsolatunk, és nem gondolják, hogy ettől tisztátalanná válnának.

Evangelizáló működésükkel kapcsolatban többen felvetették a kérdést, hogy az mennyiben lélek-elhalászás, mennyiben bibliai alapú misszió? Arra a gyakori vádra, hogy a missziós parancsot teljesítve ez a vallási közösség keresztény gyülekezetekből halásznak el tagokat, azzal védekeznek, hogy a magukat kereszténynek mondó egyházak beengedték egyházukba a világot, ezért nem is lehet őket igazi keresztény gyülekezetnek tartani, így aztán nem igazi keresztény gyülekezetekbe mennek misszionálni (amit egyébként bibliaellenesnek is tartanának), hanem olyan körökbe, ahol várhatóan olyan emberek is találhatnak, akik számára fontos Isten akarata. Az általam megkérdezettek nagyobbik fele határozottan kijelentette, hogy nem csupán keresztény ifjúsági összejöveteleken (búcsújáró helyeken, ifjúsági napokon, egyházi ünnepeken, taize-i találkozók), hanem bárhol, bárkivel készek elbeszélgetni, kisebbik részük azonban elismerte, hogy elsősorban oda mennek, ahol Istenre nyitott embereket feltételeznek. Egyértelműen kiderült, hogy a kilencvenes évek elején szinte kizárólag olyan vallási találkozókra misszionáltak, ahol sok fiatal fordult meg, mára viszont a küldetés helye egyre inkább áttevődött az utcára.

Végül is a megítélés vagy elítélés jellemzi azokkal szembeni magatartásukat, akikkel nem tudnak és karnak közösséget vállalni? Határozottan úgy gondolják, hogy nem csak lehetséges szájalommal és segítő szándékkal tekinteni a vétkezőre, hanem támogatást, vigaszt kell nyújtani számára, vagyis a megítélést élesen megkülönböztetik az elítéléstől. Ugyanakkor úgy vélik, hogy manapság a toleráns és pluralista szemlélet sajnálatosan túl nagy jelentőséget kapott.

---

²⁴ Egyesek „eretneknek” nevezik őket, mások — bár biblikusnak tartják ezt a kifejezést biblikusnak — finomabban fogalmazzák.

A szabad akaratot Isten ajándékának tartják, amely az embert nemessé, de felelőssé is teszi. Vallják, hogy a szabad akarat sohasem azért szabad, mert nincs semmiféle figyelmeztetésnek kitéve. Az újszövetség is sokszor figyelmeztet a hamis nyugalom, az engedetlenség, a hamis eszmék, tanítások veszélyeire. Azt gondolják, hogy a szabad akaratot a jó megmutatásán kívül még a szeretetből fakadó figyelmeztetéssel is befolyásolható.

Azzal a nekik tulajdonított állásponttal, mely szerint a kereszténynek nincs joga bűnben hagyni másokat, mert vétük az ő fejükre száll²⁵ csak azzal a módosítással értenek egyet, hogy felelősséget éreznek bűnös embertársaikért, szeretetből segítik őket, és jó páran azt is hozzá teszik, hogy ezt oly módon teszik, hogy szabadságukat tiszteletben tartják.

Az önmegváltás rájuk vonatkoztatott vádjával szemben azt hangoztatják, hogy a megváltás életünkben is kitapinthat valóság kellene legyen. Ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy Jézus halálát ne tartanák Isten akaratának, vagy a megváltás részének, de úgy látják, hogy Jézus küldetésében benne volt az a pozitív lehetőség is, hogy hallgassanak rá, felismerjék benne a Messiást, és így nem volt abszolút szükségszerű, eleve akart dolog az Ő halála. Isten akarata elsősorban az volt, hogy a zsidók megtérjenek és hallgassanak rá.

Alaptalan tehát az vád is, hangoztatják, hogy ők elvetik a kegyelem, az isteni irgalom, a megváltás tanát (Szechták, 1998:195), ugyanis éppen erre épül hitük, e nélkül nem lennének keresztények. Hasonlóképpen a róluk alkotott előítéletes kép elemének kell tekinteni azt is, hogy szerintük Jézus megtestesülésének lényege szerintük nem keresztihalála, hanem az általa nyújtott példa, a tökéletes engedelmesség, Isten akarata teljesítése (Szechták, 1998:194). Ezzel szemben közülük többen azt a nézetet képviselik, hogy megtestesülésének lényege a megváltás, ehhez tartozik a keresztihalál is, mások meg azt, hogy Jézus engedelmességének csúcspontja szenvedése és halála.

„A közösségből kiválást igen súlyosan ítélik meg, szerintük ennél kisebb rossz az öngyilkosságot választani, mint a csoportból való kilépésre vetemedni”, olvashatjuk róluk az egyik kiadványban. (Szechták, 1998:201) Az erről is megkérdezettek határozottan állítják, hogy ugyan a gyülekezet elhagyását súlyos bűnnek tartják, az öngyilkosság a lehető legrosszabb megoldás, mert abból már nincs visszaút.

Szalai András is úgy tudja, hogy azok a családtagokat, akik a tagjelöltet le akarják beszélni a csatlakozásról ez a vallási közösség a sátán eszközeinek nevezi. (Szalai, 1999:88) Elismerve azt, hogy Isten elleni munkálkodásnak tartják ezt a fajta viselkedést, a megfogalmazást azonban túl erősnek és teológiaiilag megalapozatlannak tartják, hiszen (a sátánnak nincs ilyen korlátlan hatalma)

Miben és mi által egységesek a Keresztények? Arra a vádra, hogy a Biblia tanulmányozása során mindannyiuknak teljes véleményegységre kell jutni (Szalai, 1999:99), a leggyakoribb válasz²⁶ körükben az, hogy a csoport értelmezése egyéni értelmezésekből áll össze. Ugyan egységre törekednek, de nem kényszerrel, ezért az egységes álláspont kialakításban fontos szerepe van az egyéni véleményeknek és a vitának is. Mások azt emelik ki, hogy csak a lényeges kérdésekben²⁷ van szükség egységre, többen pedig hozzáteszik, hogy a lényeges kérdésekben a Szent szellem segíti az egységes vélemény kialakulását.

Határozottan tiltakoznak az ellen, hogy azonosság-tudatuk alapja a világgal és az egyházakkal való szembenállás lenne, ehelyett pozitívumokra — Istennek szánt élet, Istennek engedelmesség, igazságszeretet, szeretet, Jézus követése — hivatkoznak.

---

²⁵ u.o. 195. p.

²⁶ A kérdőíves vizsgálat alapján

²⁷ Ebben a vallási közösségben a lényeges kérdések közé sokkal többet sorolnak, mint a hagyományos egyházak üdvösségkérdéseit.

Hogyan látja ez a közösség a keresztény egyházakat és más vallásokat? Erre egyfelől így válaszolnak: „Egyeztetni kell nézeteinket a másik féllel. Volt, olyan is, amikor a másik félnek volt igaza, tőle tanultunk. Vannak másoknak is mély gondolatai, amelyekkel egyetértünk.”, „Sokat keresünk, tanulunk, nem biztos, hogy mi látjuk legjobban.”, Másfelől azt is eléggé határozottan kijelentik, hogy „csak a reformáció előtti kereszténységgel értenek egyet”, „csak az I. századi és az ő példájukat követő keresztényekkel”, hogy „akadnak máshol megtért keresztények is, de nagyon kevesen vannak Magyarországon igazi keresztények”, „aki igazi keresztény, csatlakozik hozzánk”.

Nem tartják magukat sem eljövétel-várónak, sem karizmatikusnak, sem neoprotestáns jellegű gyülekezetnek. A katolikus, az ortodox és a protestáns „nagyegyházak” elképzeléseit az alábbi pontokon tartják helyesnek: Isten lénye, Jézus Istensége, Krisztológia, Szentháromságtan, a lélek halhatatlansága, a Pokol létezése.

A katolikus egyházban a számukra elfogadható „helyes tanításon” (teremtés, szabad akarat, a házasság felbonthatatlansága, az abortusz ellenzése, az értelemre építés és a filozófiai érveket a hitkérdések kifejtésekor) kívül elsősorban a komoly, tudományos, teológiai műveket értékelik. Mindemellett úgy érzik, hogy ez a vallás eléggé elvilágiasodott, nagyon alacsonyra került a mérce, sok a Biblia-ellenes tanítás, sok a formalitás, a vitatható kultusz és a felesleges ceremónia van, a akiknek jelentős része képmutató, túlhangsúlyozott a papság szerepe, hatalma, tömeges a passzítás és a vallási közömbösség. A református egyház pozitívumai közül Biblia-ismeretüket, racionalizmusukat, a képimádat, szobor- és ereklyekultusz, a szentkultusz és a tisztítótűz elvetését, valamint a „a Biblia a hit egyedüli forrása” – és a „csak a kegyelem, csak a hit, csak Krisztus” – elvet emelik ki elsősorban. A református tanításban is sok mindent Biblia-ellenesnek tartnak, különösképpen a predestinációt, és ezt az egyházat is túl nagy engedményeket tevő, felhígult, passzív tömegegyszáznak látják. Miképpen az evangélikusokét is. Valamivel kedvezőbb a véleményük a baptista egyházzal, amelyet az előbbieknél biblikusabbnak és közösségibbnek érzenek, de úgy látják, hogy ők is beengedték egyházukba a világot, az ő tanításukban is sok minden Biblia-ellenes (például túlhangsúlyozzák a vízkeresztiséget), és a baptisták számára is a közösség sokszor csak arra való, hogy kellemesen érezzék magukat. A Hit Gyülekezetével kapcsolatosan alig tudnak valami pozitívumot felsorolni. Nagyon zavarja őket anyagi beállítódásuk (a „Mammon szolgálata” és a „gazdagok evangéliuma”) csodaéhségük, a gondolkodást kiszorító hipnotikus érzelmi befolyásolás és az extázis, a főpásztor zsarnoki egyeduralma. (Németh, 1996:37) A nem keresztény egyházak közül a Krisna-hívókra és a buddhistákról kérdeztem őket. Nagyon kevés pozitívum mellett Biblia-ellenes istenképük, Jézus megváltó istenségének tagadása, az önmegváltás és a reinkarnáció tana az, ami elsősorban távol tartja őket tőlük.

Németh Géza szerint tanításuk nagy része megegyezik a történelmi protestáns (református, evangélikus, baptista) egyházak bibliai elveivel. Szerinte ebben a közösségben a szektásság ismérvei a következők: 1) a biológiai családdal való szakítás, mert a hitetlen szülő a sátán eszköze, 2) egyedük önmagukat tartják igazi kereszténynek, 3) nincs szükségük sem papokra, sem vezetőkre. (Németh, 1996:37) Szalai András pedig látja, hogy identitás-tudatuk alapja – miképpen a klasszikus szektákban is – a világgal és az egyházakkal való szembenállás. Őszerinte ez a vallási közösség úgy számítja végső tekintélynek a Bibliát, hogy a szó szerinti értelmezést a képletes értelmezéssel kombinálják aszerint, mikor melyek felel meg jobban identitásuknak. (Szalai, 1999:87-88)

Gáspár Csaba László²⁸ szerint a Keresztények hitelveit ismertető írások egy történelmi dimenzióval és tartós egzisztenciával még nem rendelkező (és ezért az időbeni fennmaradás

---

²⁸ Mintegy 30 oldalnyi általam kiválogatott írás alapján

problémáit nem ismerő) csoport pillanatnyi öntudatát tükrözik. Biblia-értelmezésük éppen ezért erőteljesen szinkronikus. „Nem válik külön az Írás és az értelmezés. Feltételezik, hogy a helyes értelmezés közvetlen normája az ihletett lelkiismeret, amely abszolút módon ki van véve az emberi létezés történelmi dimenziójából. A lelkiismeret egzisztenciális sorsáról, esendőségéről, változékonyságáról, befolyásolhatóságáról nem tudnak, mert ilyen irányú történelmi tapasztalattal nem rendelkeznek. Majd ha idővel megjelennek a csoporton belül a viták, az egyes bibliai helyek magyarázatában fellépő különbségek, akkor fognak szembesülni azzal, hogy az egyéni lelkiismeret nem az egyetlen fóruma a helyes vallásosságnak. Emellett — elvértve egy lényeges keresztény igazságot — nem az ember bűnösségével sem, amely egyebek között a lelkiismeret bizonytalanságában mutatkozik meg, és ezért sem tekinthető az egyéni lelkiismeret az egyetlen fórumnak a vallási életben. Marad számukra a közvetlen sugalmazás, az a tipikus protestáns felfogás, mely szerint Isten igéje közvetlenül megvilágosítja az olvasó embert és feltárja számára mondanivalóját. Ennek megfelelően, mivel nincs értelmezési kánon, bármihez bármikor társítani lehet egy-egy citátumot a Bibliából. Az igék kontextus nélküli alkalmazása tekinthető akár frissességnek is, ami fontos és termékeny, de csak akkor, ha maguk is csak az első lépésnek tartják és számolnak az időbeni alakulás következtében fellépő szükségszerűségekkel. Ezt csak az idő döntheti el. A must még pezség. A hit és a napi élet tartós konfliktusa megtapasztalásának hiánya mutatkozik a kereszténység és a világ merev szétválasztásában a hozzátartozó naiv egzegézissel.”²⁹

Más szektákhoz, új vallási mozgalmakhoz képest hitük teológiai, filozófiai, tudományos háttere meglepően széles, a hagyományos keresztény egyházak művelt híveiéhez hasonló. A Biblia mellett olvassák, használják idézik például Aquinói Tamás, Bolberitz Pál, Előd István (Dogmatika), E. Fromm, A. Hamman, Nyíri Tamás, Ókeresztény egyházatyák, Platón, Rózsa Huba, J.A.T. Robinson, Turay Alfréd és mások írásait. A neoprotestáns jellegű keresztény szektákhoz képest sajátos jegye e vallási közösség szellemi horizontjának a jellegzetes katolikus orientáció. A rendszeres beszélgetések témái is az igényes, reflektív, komoly teológiai tájékozottságot feltételező vallásosságról tanúskodnak: Test-lélek-szellem: kölcsönhatások és különbségek; keresztény erények; kollektív gondolkodás az Ószövetségben; az istenfélelem fogalmának tisztázása; a zsidók helyzete a fogság után a perzsa és makedón korban; a zsidók elképzelése a feltámadásról, a halottak birodalmáról és az alvilágról; zsidó és görög gondolkodásmód; Qumrán; Az Újszövetség politikai és szociális háttere; fundamentalizmus; nyelveken szólás; a szenvedés értelme: Jób dilemmája; az evangéliumok datálása.

Mivel erre nem találnak utalást az Újszövetségben³⁰, egész életüket tartva istentiszteletnek külön istentiszteleteket nem rendeznek. Bizonyos szertartásaik mégis akadnak (bár a tagság egy része nem tekinti ezeket igazi szertartásoknak). Így például a segítségükkel megtérteket megkeresztelik. Bárki közülük keresztelhet. A keresztelés rítusa nem kötött, általában vízzel hintik meg a keresztelendőt, de annak mindenképpen el kell hangoznia, hogy „Az Atya, a Fiú, és a Szentlélek nevében”. Az úrvacsora kötelező minimuma körükben a kenyér és szőlőlé. Ilyenkor közösen olvassák föl az Evangéliumból az utolsó vacsora részt, és egymásnak osztják a kenyeret és bort. (Ezzel is ki akarják fejezni, hogy nincs köztünk főnök). Tulajdonképpen a lutheri úrvacsora elképzelést vallják. Az egyéni ima mellett³¹ minden együttlét alkalmával van közös ima és ének. Általában saját szavaikkal

²⁹ Gáspár Csaba László kéziratos kommentárjából idéztem.

³⁰ „A bibliai generációk nem éltek szertartásos életet”, „Nincs újszövetségi szertartás” érvelnek többen is ily módon, mások meg a Rom 12,1-2-re hivatkoznak.

³¹ Nem igaz tehát az a vád, hogy egyénileg nem imádkoznak.

imádkoznak, de ezekbe a spontán imákat bele lehet iktatni szöveges imákat, bibliai részleteket is.

Énektárunk saját szerzeményeiken kívül különböző felekezet énekeit tartalmazza. A majdnem minden hétvégén sorra kerülő nemzetközi találkozókön elsősorban német és angol nyelvűeket énekelnek, s gitárral, hegedűvel, szájharmonikával, furulyával és oboával kísérik.

A bűnmegevallás is szertartásaik³² közé tartozik, melynek lényege a kiengesztelődés és a megbocsátás. Nem napi esemény, nem kötelező (van aki még sosem tette). Megtörténhet személyes beszélgetés keretében vagy a csoport nyilvánossága előtt. Ez attól is függ, milyen súlyosak a bűnök, és attól is, hogy kiket érintettek.³³ Ennek formája nem kötött. Fontosnak tartják, hogy egymás előtt nyitott legyen életük, hogy vállalják életüket, hogy biztosak legyenek a megbocsátásban.

Ünnepeik nincsenek, de nem azért – mint ezt is rájuk ragasztották –, mert a végső időkből ilyesminek nem lenne értelme, hanem, mert az első keresztényeknek sem voltak ünnepeik, és mert – akik szeretik egymást, azok számára – minden nap ünnep.

Ők maguk közösségük vallásosságát³⁴ leggyakrabban a következőkkel jellemzik: a Biblia szavainak és Jézus tanításának megvalósítására törekednek; állandó Isten-kapcsolat, életük teljes odaadása Istennek; őszinte és szeretetteljes hívőközösség. A többi valláshoz képes vallási közösségük többletét az előbb felsoroltakon kívül még a Biblián alapuló („tisztá”) tanításban és az igazságszeretben látják.

Csatlakozás, megtérés, megváltozás

Az általam megkérdezett 36 főnek csak egy kisebb része (5 fő) volt komolyabban vallásos³⁵, ugyancsak egy kisebb hányada vallástalan volt (7 fő) kétharmad részük formálisan, felszínesen, az egyházhoz csak laza szálakkal kapcsolódva, vallásukat nem gyakorolva volt vallásos. (14-en katolikusok, 5-en reformátusok, 5-en a Hit Gyülekezetének tagjai). A formálisan és felszínesen vallásosok így jellemezték vallásosságukat: „gyakran éreztem magam üresnek”, „csak intellektuális isten-kapcsolat volt”, „csak érzelmi kárpótlást jelentet”, „képmutatónak éreztem önmagam és a híveket”, „mélyebb szellemi kapcsolatokat kerestem”, „nem voltam meggyőződve arról, hogy megtaláltam, amit kerestem”, „tévelyegtem”, „a semminél is rosszabb mintha-keresztény voltam”, „zavart, hogy több egyház van”, „Isten létében bizonytalan voltam”. A komolyabban vallásosok is valamiféle hiányt éreztek, s többségüknek nem volt erős kötődésük vallási közösségükhöz. Azok, akik csatlakozásuk előtt nem voltak vallásosak, így jellemezték világnézetüket „hedonista voltam”, „az ’élj jól, de ne árts másoknak’ elvet vallottam”, „aggasztott a környezetszennyezés, a közöny”, „értékeket kerestem”, „nem voltam vallásos, de Istenben hittem”, „gazdag és sikerese akartam lenni”, „aktívan kerestem”. Közülük csak hárman voltak kifejezetten ateisták.

Legtöbbjük a csatlakozás előtt aktív kereső volt, sokuk kifejezetten isten-kereső. Hatan két vagy több vallási közösségben is megfordultak (legtöbben pünkösdi típusú gyülekezetben, elsősorban a Hit Gyülekezetében, de úgynevezett történelmi egyházakban is). Tízen már a csatlakozás előtt megtértek, csak még a megfelelő vallási közösséget nem találták meg.

³² Ezt a szót szociológiai-etnográfiai értelemben használom, ők nem tartják szertartásnak.

³³ Akadnak, akik még sosem álltak a közösség színe elé, de a személyes beszélgetése lehetőségével már mindenki élt.

³⁴ Mint más (elsősorban neoprotestáns) közösségekben is, itt is többen hangsúlyozzák, hogy a „vallás” és „vallásosság” formális dolog, és hogy ők nem vallásosak, hanem hívők, keresztények.

³⁵ A nagyobb áttekintéssel rendelkező tagok 5-6 %-ra becsülték a csatlakozás előtt mélyen vallásosok arányát.

A 36 megkérdezett közül tízen már tíz éve (hárman 1989-ben, heten 1990-ben), tízen 7-9 éve, nyolcvan 4-6 éve, heten 2-4 éve csatlakoztak ehhez a közösséghez. Tízen rokonok, barátok, ismerősök közvetítésével jutottak el hozzájuk, a többiek személyesen találkoztak, ahogy ők mondják, a „testvérekkel”, többségük valamilyen vallási összejövetelen (a legtöbben a Hit Gyülekezete és más pünkösdi gyülekezet rendezvényein, mások adventista, baptista, jehovista, rózsakeresztes rendezvényen, ketten taizéi találkozón). A kérdezettek többség az első találkozás után nagyon rövid időn belül csatlakoztak, ám minden harmadikuk-negyedikük csak az alapos ismerkedés után.

A „Mit talált elsőre legvonzóbbnak ebben a közösségben?” kérdésre a legtöbben azzal válaszoltak, hogy a Keresztények a Biblia szerint élnek, szeretettel törődnek egymással, őszinték és egésze életüket oda szánják³⁶ Istennek. Bár előzőleg szinte mindegyikük egészen más környezetben élt, a 36 kérdezett majdnem fele semmit sem találtak életükben, szokásaikban, tanításukban furcsának vagy nehezen érthetőnek. A többiek a teljes odaadást, az anyagi javak megosztását, az intenzív együttlétet, a sok beszélgetést, a kiegyensúlyozottságot, a komolyságot, a mély hitet, a sok sétát, a napirendet és a birkózást³⁷ A kérdezettek kétharmada semmi olyasmire nem emlékezik, aminek az elfogadása (a közösségen belül, hiszen családjuk és ismerőseik reakciója sokuknak jelentett komolyabb megrázkódtatást) komolyabb nehézséget okozott volna, a többiek a házasságról lemondást, az időbeosztást, a teológiai kérdéseket, az elismerés nélküli cselekedetet, az önvizsgálatot, a szeretet gyakorlását és a teljes odaadást említették.

Mennyiben és miben változtak? Döntő többségük – még azok is, akik már a közösséghez csatlakozás előtt megtértek – úgy látja, hogy a közösséghez tartozás döntő mértékben megváltoztatta életüket, sokuknak nem csak értékrendjét, hanem életmódját is (hiszen hazulról elköltöztek, és egy fedél alatt élnek hittestvéreikkel). Ezen kívül megemlítik azt is, hogy aktívabban, felelősségteljesebben élnek, mint azelőtt, hogy közelebb kerültek az emberekhez, hogy örömtelibb lett életük, hogy önállóbbak lettek, hogy felfedezték a természet szépségét. Többségük úgy érzi személyisége is megváltozott: felelősségteljesebbek, céltudatosabbak, határozottabbak, kiegyensúlyozottabbak nyíltabbak, lettek, inkább vállalják önmagukat, mint azelőtt.

Lépték, hatókör, identitás

Ez a vallási közösség egy olyan nemzetközi mozgalom formájában működik, mely 10-20 fős (részben együtt lakó, de egymással mindenképpen szoros, napi kapcsolatot tartó) testvéries kapcsolatokra épülő kisközösségek laza halmaza, intézmények, hierarchikus tagozódás, lelki és adminisztratív vezetők nélkül. A tagság nagy része valamilyen szinten beszél angolul, de többen más nyelveken is tanulnak, elsősorban missziós céllal és kapcsolattartás végett.

A régebbi és a nagyobb áttekintéssel rendelkező tagok szerint a nemzetközi mozgalomnak legfeljebb 200 tagja lehet, a legnagyobb létszámú (kb. 50-60 fős) nemzeti csoport a magyaroké. 1992-ben egy riportban 50-100 magyarországi testvérről nyilatkoznak,

---

³⁶ Egyik sajátos, gyakran használt kifejezésük

³⁷ A lazítás, a vidám kikapcsolódás sajátos formája, mely a rajtuk való botránkozás egyik oka, mert — miközben elképzelhetetlennek tartják a házasságon kívüli szexuális kapcsolatot, a házasságról pedig (ha nem is tiltják) a teljes odaadás jegyében általában lemondanak — fiúk és lányok is birkóznak egymással

2000-ben 60-70 főt említenek. Úgy gondolják, hogy nem mentek el többen, mint amennyien beléptek, s mintegy 40 főre teszik azok számát, akik már elhagyták őket, de legalább egy évig voltak körükben. Mindennek alapján ezt a mozgalmat sem dinamikus növekedéssel, sem leépüléssel, sem széles hatókörrel, sem erőteljes befolyásoló erővel nem lehet jellemezni. Ami mindenképpen elgondolkodtató: ettől hatvan embertől legalább ezerszer ennyien rettegnek hazánkban.

Jelenleg Budapesten (egy kerületben) Debrecenben, az Oroszlány melletti Kisbükkpusztán, Szekszárdon, Szegeden, Pécsen és Győrött vannak lakóközösségeik.

A régebbi és a nagyobb áttekintéssel rendelkező tagok szerint a tagság legnagyobb része (55 %-a) huszonéves, a 33-40 évesek arányát 35, a 40 évesnél idősebbekét 4-5 %-ra becsülik. Ma nincsenek kiskorú tagjai a gyülekezetnek. A közösség régi tagjai elismerik, hogy a kilencvenes évek elején néhányszor előfordult, hogy kiskorúak csatlakoztak hozzájuk, akiket a szülők heves ellenkezését tapasztalva – fájó szívvel – elengedtek.³⁸

A nők aránya valamivel nagyobb (55 %), mint a férfiaké, a két arány közötti eltérés kisebb, mint a történeti egyházakban. A tagok 20 %-a diplomás (fele pedagógus³⁹), 5-8 %-a felsőfokon tanul, 10 % fizikai munkát végez. A tagság 90 %-a eredetileg vidéki.

A közösségük megnevezésére általam felkínált lehetőségek közül legtöbben a *gyülekezet*, *keresztények* és a *testvérek* elnevezéseket választották, de a *közösséget* és az *egyházat* is megjelölte minden második-harmadikuk. (A Holic-csoportot, az őskeresztényeket és az új keresztényeket senki sem.) A „Mit jelent Önnek ez a közösség?” kérdésre megadott válaszlehetőségek közül a legtöbben (négyötödük) magát a *közösséget*, választották, minden másodikuk a *hitet* és az *életmódot*, legalább egyharmaduk a *bizonyosságot* és a *biztonságot*, csak néhányan a *tudást*, a *hivatást*, az *érzéseket* és a *megvilágosodottságot*.

A „Ki(k) testesíti(k) meg Ön számára leginkább ezt a közösséget?” kérdésre a többség (36-ból 23) azt válaszolja, hogy mindegyik testvére egyformán, és csak négyen mondják, hogy az odaadásban és engedelmességben példát mutató testvérek.

A „Milyen módon vesz részt a közösség életében? Mi a pozíciója, szerepe, feladata a közösségben?” kérdésekre általában kétféle választ adnak: egyik részük azt feleli, hogy mindig az adott helyzet mutatja meg a feladatot, másik részük pedig azt, hogy Istentől kapott erejük és képességük szerint. A leggyakrabban említett feladat-típusok (az általuk javasolt sorrendben): társaik bátorítása és buzdítása, tanítás és vizsgáztatás, szakmai feladatok (autószerelés, építkezés vezetése, főzés).

Ebben a (szerintük) őskeresztény gyülekezetekhez hasonló közösségben nincsenek vezetők. Vannak — bibliai értelemben vett — „vének”, akik az átlagosnál több felelősséget hordoznak. Vannak tagok és vendégek. A tagokat a tanításbeli egység és szeretet köti össze. Úgy vélik, akkor sem lenne szükségük hierarchikusabb felépítésre és erőteljesebb intézményesülésre, ha már akár több ezren is lennének. A jeruzsálemi keresztényekre hivatkoznak, akik több ezren voltak, mégis nagy családként éltek.

Ha vezetők nincsenek is, vannak körükben tekintélyes emberek, hangoztatják. Például G. Holic sokuk szerint nem alapítójuk⁴⁰, hanem egyike azoknak, akik „hitben állhatatosak”, „odaadó életűek”, „tapasztaltak”, akiknek „nagy bibliai tudásuk van”. Néhányan valóban radikálisan úgy gondolják, hogy tisztségviselőkre, vezetőre, szervezőre, prédikátorra nincs

³⁸ Néhány szülő, testvér, ismerő és barát úgy emlékezik, hogy ezeket a kiskorúakat erőnek erejével, lelki zsarolással próbálták maguk között tartani vagy visszacsalogatni.

³⁹ Nyelv- és rajz-szakos tanárok, tanítók.

⁴⁰ „Nem az a fontos, hogy volt és van egy Gottfried Holic nevű ember, hanem a mai gyakorlatból indulunk ki.”, jelenti ki egyikük.

szükségük, mert „az első gyülekezetekben sem voltak ilyenek”, mert „az aktuális helyzetben kiderül, ki mire alkalmas”, mert „mindannyian felelősen hozzájárulunk a közösség életéhez”, mások azonban árnyaltabban gondolkodnak erről, mondván, hogy „lehetnek különböző adományaink”, hogy „Istentől kapott erők, képesség, rálátás szerint tevékenykedünk”, hogy „címeinkre, pozíciókra nincs szükség, de vezetők és vénék vannak”, hogy „egyeseinket életük, tapasztalataik alkalmassá teszik a nagyobb felelősségre”, „a komoly döntéseket idősebb és tapasztaltabb testvérek hozzák, de a többi sem passzív végrehajtó”. Abban viszont a többség egyetért, hogy a Szentlélek irányítása nem zárja ki a tudatos tervezést, ugyanakkor sokan azt is hozzáteszik, hogy nincsenek beprogramozva, komoly teret hagynak a rögtönzésre.

Szemünk előtt alakuló, változó, kiforró mozgalom, közösség a Keresztényeké. Szokásaik (a páros beszélgetős séták, a hétvégi találkozók, a szertartások, a birkózás) és alakuló saját nyelvük (Mamut, Béka, Bárány névre hallgató lakókocsik, a „mappának” nevezett énekes-füzetek, az „odaszánás”, a „szellemi szeretet” és a „Szent Szellem” kifejezések) mind-mind egy sajátos arculatú vallási gyülekezet lenyomatai.

Életmód és értékrend

Azzal, hogy többségük elhagyta a szülői házak és egy fedél alá költözött testvéreivel, jelentős mértékben megváltozott életmódjuk és kapcsolatrendszerük.

Az általam megkérdezettek kétötödének a közösséghez csatlakozás után sem változott meg munkahelye. Akik a csatlakozás idején még tanultak, azóta többnyire befejezték tanulmányaikat. Akik a közösségen belül dolgoznak, kétféle munkakörben teszik ezt: az autójavítás és társaik szolgálata (főzés, beszerzés, takarítás). Néhány jellegzetes foglalkozásváltás: reklámgrafikusból keramikus és rajztanár, adminisztrátorból takarítónő és beteggondozó, csecsemőgondozóból háztartás vezető, szellemi szabadfoglalkozásból autószerelő, varrónőből házvezető, vállalati tervezőből közösségi tervező, vállalat helyett a közösségben autószerelő.

Különböző okokból – erről később lesz szó – lazult a szülőikkel, testvérekkel, rokonokkal, barátokkal és ismerősökkel való kapcsolatuk, s legtöbbször a hittestvérek (elsősorban a szűkebb közösség) kerültek a régi barátok helyébe. A legtöbben úgy érzik, hogy új kapcsolataik mélyebbek, mint a régebbiek.

Döntő többségük érdeklődése megváltozott. szinte mindegyikük érdeklődésének középpontjába a Biblia került, de sokukat megtérésük után jóval inkább érdekli a filozófia, a nyelvek, az ember, a természet, természettudomány, a történelem, a vallás és a vallástudomány. Kevésbé érdekli őket mint azelőtt: az anyagi és a világi dolgok, a disco, a divat, a szórakoztató olvasmányok, filmek, a tévé, a politika, a versenysport, a szórakozás, a tánc és a tévé.

Az Isten iránti elkötelezettség és az egymással szembeni őszinteség az alapja a köztünk lévő bizalomnak és mély kapcsolatnak, így készek egymásnak mindenben, akár lelkieken, akár anyagiakban segíteni. Egymás buzdítása és szellemi gyarapodása miatt igyekeznek lehetőleg minden nap találkozni és minél több időt együtt eltölteni.

Miként az első keresztyének, ők is közösségben foglalkoznak isten igéjével. A már említett szertartásaikon kívül a személyes beszélgetés által próbálják közösségüket bensőségesebbé tenni. Mindig az adott helyzetben döntenek el, mivel és hogyan lehetne legjobban eltölteni az időt. A beszélgetéseken mindenki szabadon kérdezhet, s szabadon elmondhatja véleményét.

Hálásak a természetért, szeretnék minél jobban megismerni és megérteni, ezért sokat kirándulnak. Amennyire az időjárás engedi, szabadban (szép természeti környezetben) tartják,

hétvégi (legtöbbször nemzetközi) összejöveteleiket is. Az azonban, hogy annyira tisztelnék és óvnák a természetet, hogy ezért még a síelést is tiltanak, mert árthat a növényzetnek (Szekták, 1998:197) nem igaz, hiszen szívesen szánkóznak és síelnek. Sokan és sokat foglalkoznak a természet tudományos szintű megismerésével is, a meteorológiától a gyógynövényekig terjedő skálán.

Ami a vagyoni közösséget illeti, azt vallják, hogy a szoros szellemi kapcsolatból és az egymás felé való bizalomból természetesen következik az anyagi javak megosztása, amely elsősorban önkéntes segítségnyújtást jelent. Úgy gondolják, hogy ha megvan a megfelelő lelkiület és az önzetlen segítőkészség, nem ronthatja el a keresztény embert a magántulajdon.

Általában minden róluk szóló írás a túlhajtott aszkézissel vádolja őket: hiányosan táplálkoznak, keveset alszanak, tilos az alkohol, a cigaretta, a kávé és még az édesség is. Igaz, hogy nem csinálnak kultuszt az evésből, igaz, hogy asztalukról hiányoznak a szakácsművészeti remek, de egészségesen, változatosan, szakszerűen (diabetikus szakember is van köztünk) táplálkoznak. Az alkohol, a cigaretta, a kávé és az édesség fogyasztása nem tiltott, de egészségre ártalmasnak tartják mindegyiket. Legkevésbé az édességet, amit módjával fogyasztanak, s többük egy-egy pohár bort is elfogadhatónak tart. Néhányuk szerint egy keresztény ember nem rombolhatja ilyesmivel Istentől kapott testét, vagyis Isten templomát, egyesek a Bibliára hivatkoznak az alkohol, a cigaretta és a kávé⁴¹ ellenében, mások csak a cigarettázást tartják keresztényhez nem méltónak.

Alaptalan vád, hogy „A párkapcsolatot a missziós feladatok és az Úr visszajövele miatt kerülnek, a házasodni akarókat kizárják” (Szalai, 1999:88) és az is, hogy „A gyereknemzés és végső időkben helytelen”. (Szekták, 1998:197) A házasságon belül a szexualitást jónak, Isten ajándékának tartják. A cölebsz állapotot nem magasabbrendűnek, csak az ő számukra megfelelőbbnek tartják a házasságnál. Meggondolva Szent Pálnak ezzel kapcsolatos véleményét, ki-ki maga kell eldöntse, milyen életállapotot választ magának. Közösségükben tehát nem tiltják a házasságot, a házasokat nem zárják ki közösségükből, de a döntő többségük – legalább is egyelőre – úgy érzi, hogy a házasság, mert nagy felelősség, sok időt venne el a sok utazással járó missziós tevékenységtől. Az egészet gyakorlati kérdésként kezelik. Most így látják, de a jövőbeli változásokra nyitottak. Akik házasodni akartak és elhagyták a közösséget, azokat — így mondják — engedetlenség vagy más bűn miatt kellett eltanácsolni.⁴²

Arra a vádra, hogy ugyan a szexualitást elítélik, de a gyülekezet különböző nemű tagjai rendszeresen birkóznak egymással, először azzal válaszoltak, hogy a szexualitást természetesen nem ítélik el, de a körükben szokásos birkózásnak az égvilágon semmi köze nincsen a szexualitáshoz, az erotikához vagy az erkölcstelenséghez. Ez egyesek szerint a testvéri szeretet kifejezési módja, mások szerint a homo ludens megnyilvánulása (játék, sport, mozgás, pihenés) a gyermeki tisztaság jegyében, és eddig csak kevesen éltek vissza ezzel a kapcsolat-mélyítési lehetőséggel.

Az általuk legfontosabbnak tartott értékek között sorrendben a *szeretetet*, az *őszinteséget*, az *alázatot*, a *felelősséget*, az *igazságosságot*, a *józanágot*, a *kitartást*, a *reményt* említik legtöbbször. Értékrendjüket a 18–18 eszköz- és célértéket felsoroló Rokeach-féle értékeszt segítségével is vizsgáltam. Az eszköz-értékek közül a *szavahihetőt*, a *fégyelmezettet*, a *felelősségteljest*, az *előítéletektől mentest*, a *segítőkészt*, a *megbocsátót* és az

⁴¹ A kávé doppingszernek tartják, csak orvosságként fogadják el fogyasztását.

⁴² Az egyik a bulvár-tömegkommunikációban is szellőztetett eset férfi szereplője szexuális vonalon visszaélt a közösség lány-tagjainak bizalmával. Ezért őt nem tartották eléggé érettnek a házasság kapcsolatára a közösség egy lány-tagjával. Ezért távoztak önként a közösségből.

*engedelme*st választották legtöbben, a leghevesebben elutasítottak között pedig a *jó kedélyű, tiszta (rendes, ápoli), törekvő (szorgalmas, ambiciózus)* és az *udvarias* szerepelt. A célértékek a legtöbbször által választott — természetesen — az *üdvözülés* volt, ezt követték a *szabadság, a bölcsesség, a barátság, a boldogság és a béke*. Leghevesebben utasították el (sorrendben) az *anyagi jólétet, a kellemes életet, a szerelmet, az érdekes, változatos életet, a társadalmi megbecsülést és az önérzetet*.

Már a *segítőkéz* nagyarányú választása is jelzi, hogy azok a vádak, melyek szerint „karitatív tevékenységük sincsen” (Szalai, 1999:87) és a „karitatív cselekedeteknek nincsen értelmük, mert isten akarata ellen munkál” (Szechták, 19978:195) nem eléggé megalapozottak. Igaz, hogy ebben a vallási közösségben elhangzanak olyan kijelentések, hogy „csak az értelmes és igazságos segítyezést tartjuk jónak”, hogy „az adományok egy része rossz helyre kerül”, de maguk is segítenek a rászorulókon (együttműködnek a Vöröskereszttel, segítették a magyarországi menekülttáborok lakóit, a romai szegélynyeket, árvaházakat, adóik 1 %-át pedig egészségügyi és szociális szervezeteknek adják). Azt azonban hozzáteszik, hogy nekik ne ez az elődleges feladatuk, hogy „a mélyebb segítség a szellemi”, hogy „ez kevés az üdvösséghez”, hogy „a karitatív tevékenységgel nem lehet pótolni az Isten akaratának való engedelme

Nem jellemző rájuk az a fajta radikális világ-elutasítás, melyet gyakran fejükre olvasnak, például az sem igaz, hogy nem tartják keresztény embernek valónak a cukrász vagy fodrász mesterséget, valamint a vezető beosztást. Bár a közösség egy része úgy véli, hogy a fodrász vagy a cukrász szolgálhatja a „világ hiúságát” is, a vezető beosztás pedig sok időt vonhat el a missziótós tevékenységtől, önmagukban ezeket a tevékenységeket nem tartják ártalmasnak, miként annak tartják a pálinkafőzést, a pornólapterjesztést és a kocsamárosságot.

Hasonlóképpen nem egyöntetű körökben a szórakozás megítélése. Többen a „szórakozás” kifejezés ellen is tiltakoznak, mondván, ők nem szórakoznak, hanem „örülnek”, „értelmesen töltik az időt”, „kevesebb koncentrációt kívánó tevékenységeket is végeznek”, „testileg-lelkileg felüdülnek”, akadnak, akinek az eredményes munkájuk a szórakozás, de a többség elfogadja ezt a kategóriát. Ebben a közösségben a szórakozás elsősorban a természetjárás, a kirándulás, ehhez képest másodlagos a beszélgetés és az olvasás. Akad köztük, akinek az éneklés, a fára mászás, a fejtörő feladatok megoldása, a kézimunkázás, a játék, a körökben szokásos birkózás vagy a zene jelenti a szórakozást.

A politikához és a közélethez való viszonyukat tekintve korántsem egységes a Keresztények közösségének véleménye. Néhányuk teljesen közömbös ebben a kérdésben. A többiek egyik részét alig-alig érdekli az életnek ez a dimenziója, másik részük viszont – amennyire idejük engedi – megpróbál tájékozódni, ami elsősorban a napi hírek hallgatásából és olvasásából áll.

„A magyar politikai élet mely irányzataival rokonszenvez és melyekkel nem?” kérdésre a többség egyszerűen nem tud válaszolni, mert alig-alig tájékozott. Akik válaszolnak, azok sem pártoknak, hanem a „társadalmat építőknak”, „a megfelelő erkölcsi és anyagi feltételeket teremtőknak”, „a szabadságot, emberi jogokat és erkölcsiséget pártolóknak”, „a szociális értékekért küzdőknak” szavaznak bizalmat. Markánsabban fogalmazódik meg az elhatárolódás: élesen elhatárolódnak a nacionalistáktól, a köpönyegforgatóktól és a bármiféle szélsőséges irányzattól.

A tudományt a hit, a bibliaismeret, a vallás, a teológia szolgálójának tekintik. Elsősorban azért tartják értékesnek és hasznosnak — és ebben eléggé komoly mértékű az egyetértés — , mert segíti őket Isten világának (a teremtőnek és a teremtésnek) megismerésében és megértésében.

Bár egyikük szerint közösségükben *A kis herceg* alapmű⁴³, a művészetekkel kevésbé szoros a kapcsolatuk mint a tudományokkal. A művészettel kapcsolatban többük véleményéből komolyabb fenntartások vagy bizonytalanságok olvashatók ki. Néhányukat a művészet közömbösen hagyja, mások a művészetet – szemben hasznos a tudománnyal – a öncélúságnak érzik. Fenntartásaikat így fogalmazzák meg: „csak közvetve tud a kérdésekre válaszolni”, „a kereszténységénél nem tud többet adni”, „kevésbé fontos, mint a tudomány”, „csak az erkölcsös tartalmú értékes”, „nem ad megoldást”, „csak ha Isten szolgálatába állíthatók”, „nem minden irányzat rokonszenves”, „nem mindig a valóságot ábrázolja”.

Az iskolai kötelező olvasmányokon, a szakmája műveléséhez szorosan hozzátartozó olvasmányokon és a Biblián kívül 2000 első felében a kérdezettek fele valamilyen napilapot is olvasott (a legtöbben a megyei napilapot és a *Népszabadságot*). A hetilapok közül legtöbben (a kérdezettek negyede) a *Heti Világgazdaságot* olvasta. A folyóiratok közül keveset vettek kézbe, elsősorban a természettudományos ismeretterjesztő lapokat. A kérdezettek háromnegyed része olvasott valamilyen könyvet. Szépirodalmat mindössze ketten, többnyire Bibliával kapcsolatos, teológiai, vallástudományi, vallástörténeti, hitbuzgalmi), történelmi és természettudományos ismeretterjesztő műveket.

Moziban vagy színházban mindössze négyen voltak, ők is vallási tárgyú filmeket néztek meg, videón sem néztek filmeket. Őthatod részük tévét sem néz, a többiek is csak ritkán, elsősorban a híradót vagy ismeretterjesztő filmet.

A hozzátartozók és az eltávozók szemével nézve

Elfogult és tárgyilagosságra törekvő, harciasan hitvédő és a jelenséget megérteni akaró újságírók, vallástudósok, teológusok véleményét már ismerjük, következzenek azok, személyes kapcsolatban álltak, állnak velük.

A „Hogyan reagált elsőre legszűkebb környezete arra, hogy ehhez a közösséghez csatlakozott?” kérdésre a 36 kérdezett közül csak négyen válaszolták azt, hogy pozitívan. A többiek esetében a furcsálkodástól és értetlenkedéstől a heves ellenségeskedésig mindenféle reakció előfordult. Volt, akit – habár már nagykorú volt – szülei erőszakkal eltávolították a közösségből, bezárták, megverték, majd pszichiátriai kezelésre kényszerítették. Évek elteltével év elteltével – néhány esettől eltekintve – javult a helyzet, az esetek egyik felében kisebb mértékben (amikor ugyan nem értették és nem fogadták el gyermekük döntését, de beletörődtek), a másik felében jelentősen (amikor elfogadták őt új hitével és identitásával, mert látták, hogy jó irányban fejlődik). Az is előfordult, hogy valamelyikük szülei is megtértek és csatlakoztak a közösséghez.)

A „szektába” került gyerekeikért aggódó, és a Németh Géza által alapított Segítő Barát munkaközösséget⁴⁴ leveleikkel és személyesen felkereső szülők máig fanatikus szektának tartják ezt a vallási közösséget, amely szerintük rafinált módszerekkel manipulálja a befolyása alá kerülteket, nem engedi őket tanulmányaikat, szakmájukat folytatni, abbahagyatja velük a megkezdett szakszerű gyógykezelésüket, kiöli belőlük nemi identitásukat, beszűkíti és kiszárítja érzelmi életüket, elvágja a családi köteleket. Visszatérő mozzanat ezekben a megnyilatkozásokban, hogy „sajnos a szekta annyira kínosan ügyel a törvényességre, hogy nem tudnak ellenük mit tenni”. A szülők egy része számára egyszerűen elképzelhetetlen, hogy egy ilyen „kommunában” lehetséges lenne egészségesen,

⁴³ Mások szerint azért sem lehet alapmű, mert „szellemi háttere nem keresztény”.

⁴⁴ Hálás vagyok a szervezet egyik vezető „aktivistájának”, Reményiné Gyöngyinek, hogy munkámat segítette sok hasznos információval.

kiegyensúlyozottan, boldogan, egyáltalán férfiként vagy nőként normálisan élni.⁴⁵ Meg lehet érteni, persze ezeknek a fájalmát, még elfogultságát is. A gyerekeiket a „kommunában” meglátogató szülők egy része a vendéglátók kedvességét csupán furfangos álcázásnak, porhintésnek érzi, a lányokat elcsúnyultnak, a fiúkat elfásult robotoknak látja.

Az ettől eltérő – akár beletörődő, akár megértő, akár részben egyetértő – szülői magatartás is legalább annyira jellemző, mint az előbbiek. Egyikük azzal hárította el a kért interjút – azt gondolván, hogy egy szektaellenes törekvést képviselvek –, hogy „többüket megismertem, semmi rosszat nem tudok róluk mondani”. Egy anya pedig – akinek különben nagyon fáj, hogy fia jóval ritkábban találkozik vele, mint ő szeretné, és aki szomorúan jegyzi meg, hogy fia, aki valamikor játékoságával és tréfálkozásával maga volt az élet, most „olyan komoly, mint egy angol lord” – határozottan kijelenti, hogy egyáltalán nem ítéli el, hanem útkeresőnek tartja őket. Nem tartja szerencsésnek a Segítő Barát munkaközösség őszerinte előítéletes hozzáállását, s azzal fejezi be az interjút, hogy „azért vagyok nyugodt, mert semmiféle rossz hatást nem látok rajta”.

A közösség „vénei” azt mondják, hogy a kizártak és az önként távozók aránya körülbelül azonos. Akkor zárnak ki valakit, ha már nem tudnak segíteni rajta, de lehetségesnek tartják, hogy éppen az esemény fogja majd megtérésüket elősegíteni. A kilépések leggyakoribb okait a bennmaradók a következőkben látják: 1) nem értenek egyet a tanítással; 2) nem képesek ezt a – számukra túl kemény, túl nagy önmegtartóztatást kívánó – életmódot folytatni; 3) túlságosan fontossá vált számukra a munka vagy a karrier.

A kilépések okait a kilépőkkel készített interjúk alapján a következőkkel látom szükségesnek kiegészíteni: a) túl nehéz követelménynek tartották a szexuális önmegtartóztatást; b) saját családot akartak, c) elképzeléseinek megfelelőbb gyülekezetet talált vagy ő maga alapított, d) nem találták magukat alkalmasnak a közösségi életformára, kevesellték privát-szférára jutó teret és időt, e) nem tudták egyeztetni a kétféle a missziós és az önmaga választotta „egyéni”, „világi” (például művészi, tudományos, közéleti) hivatást, f) szerették volna kipróbálni, mire képesek egyedül, önállóan.

Az eltávozók egy része eléggé sötét színekkel festi le a „szektát”: „Engem a gyülekezet tévtanítónak bélyegzett, ami azt jelenti, hogy a Sátán uralkodik felettem és a pokolra kerülök. Ez nekem sokáig nagyon nagy terhet jelentett, hiszen valóban nem voltam és ma sem vagyok teljesen büntelen.”; „Az érzések nem sokat számítanak a szektában, hiszen Isten szellem, és nincsenek emberi változókéony érzései. A szeretet szerintük nem érzés, hanem szellemi állapot, s ha kell, kemény, mint a kő.”; „Szembekerültem a gyülekezet véneinek szellemiségével, mert a házasságról szóló tanításukkal nem értettem egyet. A Biblia bizonyos nézeteit úgyesen magyarázva kizárják a gyülekezeten belüli házasságot.”; „Biztos vagyok benne, hogy ami nyomorúságot, szellemi halált, családok rombolását hagyja maga után, nem jöhet az Úrtól.”, „Nem volt privát terem, minden percem beosztották”.

Nem csak az önként távozók, hanem a kizártak egy része sem ítélte meg negatívan a közösséget, sőt egyesek még azt is kijelentik, hogy ehhez hasonló közösséget azóta sem találtak. Többen magukban keresték a hibát, hogy nem tudtak eleget tenni a magas

---

⁴⁵ „Fiúk-lányok kettesben sétálnak, hogy úgymond jobban megismerjék egymást a gyönyörű vértesi erdei úton. Létezhetetlen, hogy ne legyenek vágyaik, amit a legszigorúbban el lehet nyomni Nekik, mert az bűn. Aztán betereleik őket egy terembe 'birkózni', hogy elfelejtsék a 'kisértést'.”, írja az egyik szülő, majd így folytatja: „Az egyik szektást kislányt (akit nem engedtek összeházasodni egy fiúval, akit el is küldtek a közösségből) a fiú kiszabadította, s most már férjeként nap mint nap gyözködi., hogy felébressze benne a nőt, az anyát.”

követelményeknek.⁴⁶ Nem kevesen máig elfogadják a Keresztények tanításának nagyobb részét, és úgy érzik, hogy egykori testvéreik jó úton járnak. A kilépettek vagy kizártak közül többen más gyülekezetet kerestek, és találtak is, többüknek ez nem sikerült, s akadt olyan is, aki maga alakított gyülekezetet. Egyikük a gyülekezet elhagyása után élő halottnak érezte magát, s önkézzel vetett véges életének.

Amit róluk gondolunk, rólunk is szól

Ez a szekta – a szót továbbra is semleges, szociológiai értelemben használom –, mely még alig-alig intézményesült, és egy szemünk láttára alakuló mozgalom formájában működik, semmiképpen sem sorolható az emberi méltóságot károsító és a társadalmat veszélyeztető, destruktív vallási jelenségek közé. Még akkor sem, ha egyes eljárásaik – például a vallási rendezvényeken történő misszionálás – eléggé vitathatóak. Magasra tett mércéjük, kritikus állásfoglalásaik, hitelveik, értékrendjük és életformájuk természetesen mind teológiai, mind lélektani, mind szociológiai szempontból vitathatók, de sommás elítélésük az ítélkezőt minősíti negatívan. Kétségkívül jellemző őket valamiféle elit-tudat (hiszen határozottan állítják, hogy egyes keresztényekkel ugyan már találkoztak, de igazi keresztény közösséggel még nem), de inkább a kiválasztottak öröme jellemzi őket, mint a magukat egyedül üdvözülőknek tartók gögje.

Mint ahogyan a hagyományos szerzetesség is, vagy a hagyományos egyházak tagjaik elé ugyancsak komoly és nehéz követelményeket állító lelkeségi mozgalmak és kisközösségei sem jelentenek könnyen elfogadható és megélhető életállapotot az átlagembernek, a magukat egyelőre csak Keresztényeknek nevező vallási közösség által kínált életforma is csak kevesek számára járható út. Ezt egyébként igen alacsony létszámuk is bizonyítja. Az igazság azonban nem cáfolható vagy igazolható statisztikai adatokkal, ez az alacsony létszám legfeljebb azokat nyugtathatja meg, akik ebben a „szektában” alapvető veszélyt és közellenséget látnak. Ahhoz mindenképpen kevesen vannak, hogy felforgassák társadalmunk békéjét. Erről azonban akkor sem lenne szó, ha tízszer vagy százszor ennyien lennének, ők akkor is egy — ha teszik, furcsa, ha tetszik, különleges — alternatívája lennének a megszokottnak, méghozzá utánozható, felvállalható, értékekben is gazdag alternatívája. A kétségkívül náluk is megtalálható ellenmondásosságok, gyarlóságok, gyermekségek és a kétségkívül meglévő elit-tudat ellenére is mint értékes másság gazdagítják meg társadalmunkat, és egy alig hallható, érdekes szolamát képezik hazai valláságunknak.

Elgondolkodtató és igen csak tanulságos, hogy hogyan alakulhatott ki róluk az intoleráns, szélsőséges destruktív szekta hamis képe. Ennek egyik oka ez esetben is, hogy a szörnyülködni szerető nyárspolgárnak nem elég a horrorfilm, a környezetében működő ellenségképre, mumusra is van szüksége, hogy magát derék állampolgárnak, rendes szülőnek és/vagy jó kereszténynek tarthassa. Másik oka a „dunaföldvári szekta” hosszú időn keresztüli világ elöl való elzárkózása. Harmadik oka, hogy még ennek a vallási közösségnek nem alakult ki kánonja, teológiája, katekizmusa. A negyedik pedig az, amit egyik régi tagjuk így fogalmazott meg: „kezdetben nagyon radikálisak voltunk, ebben sokat változott a gyülekezet”. Jó néhány nekik tulajdonított kijelentés nem más, mint félrehallás, félreértés, túláltalánosítás, jó néhány régi, ma már nem vallott és jó néhány csak egyesek képviselt állásfoglalást idéznek úgy tévesen, mint őket jellemzőket. Ne feledjük, az amit róluk tudunk, rólunk is szól. Sok esetben mi magunk, kívül állók vagyunk a görbe tükör.

---

⁴⁶ „Én voltam az oka. A kizárás azt a célt szolgálja, hogy a bűnben lévő rádöbbsen arra, hogy megromlott a kapcsolata Istennel, s így nincs közösségben a gyülekezet tagjaival sem. A kizárás a megtérést kell szolgálja.”, mondja egyikük.

Felhasznált források:

HANGYÁL János: Másfajta testvérek. = *Népújság*, 1992. szept. 5. 5. p.

KRZ: „Isten népe, mint igazi család” = *Népújság*, 1992. ápr. 10. 13. p.

NÉMETH Géza: Destruktív kultuszok. H.n. 1996. Királyhágómelléki Református
Egyházkerület, 37-44. p.

SZALAI András: Más Jézus, más Lélek, más Evangélium. Bp. 1998. Harmat Kiadói
Alapítvány.

Szekták, új vallási mozgalmak. Szerk.: Lugosi Ágnes és Lugosi Győző. Bp. 1998. Pannonica,
288 p.